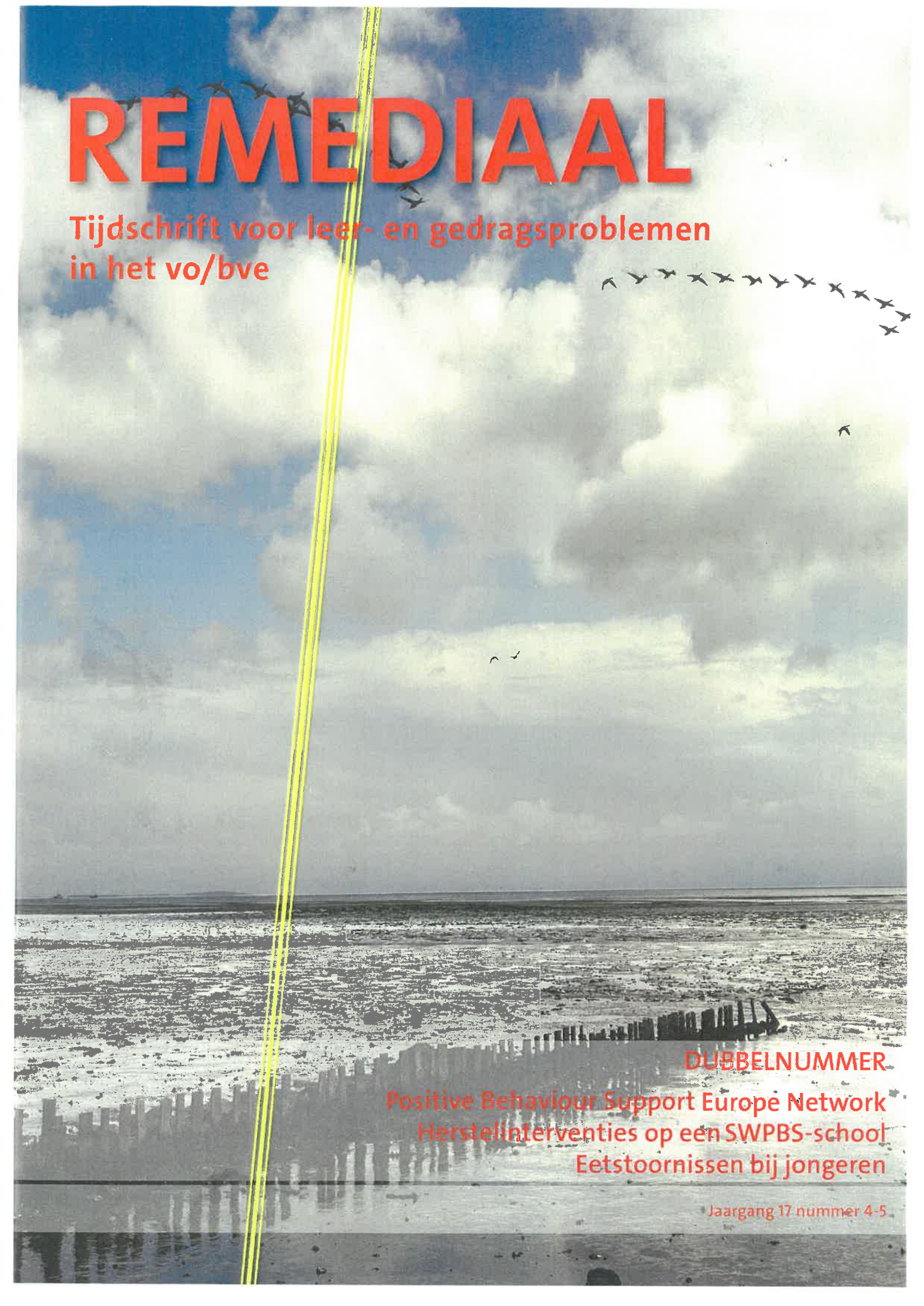

REMEDIAAL

Tijdschrift voor leer- en gedragsproblemen
in het vo/bve

DUBBELNUMMER

Positive Behaviour Support Europe Network
Herstelinterventies op een SWPBS-school
Eetstoornissen bij jongeren

Jaargang 17 nummer 4-5

Redactioneel themanummer

Het thema van dit dubbelnummer van *Remediaal* is *Gedrag*.

In november wordt de 9e SWPBS-conferentie 2017 in Utrecht gehouden.

Tijdens deze conferentie worden vanuit verschillende landen in Europa workshops verzorgd. Reden voor de redactie om verschillende van deze onderwerpen in dit themanummer onder de aandacht te brengen. Een aantal van de auteurs zullen tijdens de 9e SWPBS-conferentie ook workshops geven.

Sui Lin Goei (Nederland) en **Lefki Koureou** (Cyprus) beschrijven het ontstaan van een Europees Netwerk SWPBS.

Lale Hazar (Turkije), **Margreet van Oudheusden**, **Marinus Stehouwer** en **Sui Lin Goei** beschrijven de inclusie van Syrische vluchtelingenkinderen in het Turkse openbare onderwijs m.b.v. PBS. In een Engelstalig artikel wordt het ProKoulu-model als Fins model van de SWPBS-aanpak belicht.

Dik van Donselaar vertelt over zijn

ervaringen bij het invoeren van PBS op scholen in Zuid-Duitsland en de verschillende dilemma's die hij daarbij ervaart.

Trees Das bespreekt in haar bijdrage een model voor conflicthantering: '*Restorative interventions*'. Centraal hierbij staan herstel van aangerichte schade en herstel van verstoorde relaties.

In een uitgebreide bijdrage gaat **Lucy Reijnen** in op een in Brabant ontwikkelde benadering, waarin visievorming op pestproblematiek centraal staat.

Marcel van der Wiel neemt een deel van de ontwikkeling van executieve functies van de adolescent nader onder de loep. Daarbij wordt vanuit het zogenaamde taakwiel specifiek gekeken naar metacognitie en kritisch denken. Waarom helpt training en wat werkt?

John Jeninga en **Do Quekel** schrijven uitgebreid over eetstoornissen. Zij gaan in op *Anorexia nervosa*, *Boulimia*

nervosa en de *Eetbuistoornis*. Aan de orde komen de kenmerken en symptomen, de prevalentie, oorzaken, aspecten uit de behandeling en enkele handreikingen voor de school.

Monique Haaren deelt met ons haar ervaringen als moeder van een dochter met *Anorexia nervosa*. Op grond van haar ervaringen heeft zij enkele adviezen voor scholen.

Arjan Krijgsman interviewt Ralf Beekveldt, oprichter en directeur van Eenvoudig Communiceren en Marianne Verhallen, adjunct-uitgever (Welke visie en missie liggen ten grondslag van deze uitgeverij? Welke producten worden ontwikkeld en wat is de doelgroep?) en Harry Kleintjes en Annette Roetenberg van Lexima, waarbij de rol en de betekenis van 'onderwijshulpmiddelen' uitvoerig wordt belicht.

Tackling School Discipline Issues with Positive Behavior Support

About

Resources

e-Learning

News

Contact

Inclusie van Syrische vluchtelingenkinderen in het Turkse openbare onderwijs met Positive Behavior Support

Inleiding

Wereldwijd zijn er meer dan 60 miljoen mensen die hun land moesten ontvluchten vanwege oorlog of vanwege schendingen van hun mensenrechten. Hiervan zijn meer dan 20 miljoen vluchtelingen (UNHCR, 2017a). Volgens statistieken gepubliceerd in 2015 zijn 75% hiervan vrouwen en kinderen. In november 2016 is het aantal vluchtelingen in Noord-Afrika en Turkije samen 4.810.216, een duizelingwekkend aantal. In dit artikel beschrijven we een lokaal Turks project waarin het raamwerk van Positive Behavior Support (PBS) toegepast wordt in een aantal openbare scholen in de wijk Sultanbeyli in Istanbul (Turkije). In dit project wordt met name gestreefd naar het opnemen van Syrische vluchtelingenkinderen binnen de Turkse scholen gemeenschap. Het project wordt uitgevoerd door ODGEDER, een Turkse NGO, die zich sterk maakt voor de implementatie van Positive Behavior Support in samenwerking met Lift Cities, een Nederlandse NGO. De looptijd van het project was van 1 september 2016

tot en met 31 augustus 2017. Tijdens het schrijven van dit artikel waren er nog geen concrete resultaten bekend. Deze worden gepresenteerd tijdens de volgende Nederlandse PBS-conferentie en tijdens de jaarlijkse Amerikaanse PBS-conferentie in 2018. Eerst wordt de context van vluchtelingen in Turkije geschetst, waarna ingegaan wordt op het project, de introductie van PBS in Istanbul, gevolgd door de doelstellingen van het project.

Syrische vluchtelingen in Turkije

De Syrische vluchtelingencrisis is de grootste in aantal en impact sinds de Tweede Wereldoorlog. Momenteel zijn er meer dan 11 miljoen Syrische vluchtelingen in de wereld. In november 2016 was het officiële aantal Syrische vluchtelingen in Turkije ruim 3 miljoen (UNHCR, 2017a). Het geschatte aantal is waarschijnlijk hoger. Velen van hen zijn niet geregistreerd. Van de geregistreerde vluchtelingen leeft ruim 25000 in vluchtelingenkampen en de rest, 2,5 miljoen mensen, leeft in stedelijke omgevingen (UNHCR, 2017a). Ter

vergelijking, het aantal vluchtelingen van bijvoorbeeld Iraakse en Ethiopische afkomst bedraagt ongeveer 200.000. Het aantal geregistreerde Syrische kinderen in Turkije bedraagt 1.200.000; 177.000 hiervan zijn in Turkije geboren. Ongeveer 55.000 kinderen zijn wees. Naar alle waarschijnlijkheid zijn er 650.000 kinderen in de schoolleeftijd. Van hen gaat 40% niet naar school (UNHCR, 2017). In de opvangkampen is het aantal kinderen dat naar school gaat hoger dan in de stedelijke omgeving. Rond 500.000 leerlingen krijgen onderwijs, waarvan 160.000 in openbare scholen, de rest in Tijdelijke OnderwijsCentra (UNHCR, 2017b). Volgens de Turkse wet moeten ook Syrische vluchtelingenkinderen in de schoolleeftijd naar school, net zoals alle Turkse kinderen. Toch blijft de onderwijsdeelname, met name in de stedelijke gebieden achter. Het lage aantal Syrische vluchtelingenkinderen van 'urban refugees' in het Turkse openbaar onderwijs kan ten eerste verklaard worden door sociaal-emotionele obstakels,

zoals post-traumatische stress stoornis bij de kinderen. Een tweede factor is de taalbarrière voor zowel de kinderen als de ouders. Syrische vluchtelingen zijn namelijk Arabisch sprekend. Een derde uitdaging vormt de slechte financiële situatie van ouders, dat geldt voor veel gezinnen. Het Turkse Ministerie van Onderwijs stimuleert de opvang van Syrische vluchtelingenkinderen in reguliere Turkse scholen (UNHCR, 2017). Langzaamaan worden de Tijdelijke Onderwijscentra gesloten.

“Towards Inclusive Education”: Syrische vluchtelingenkinderen gaan succesvol naar openbaar onderwijs in Turkije.

Het project waar dit artikel over gaat richt zich vooral op de behoeften van Syrische vluchtelingenkinderen in het Turkse openbare onderwijs, zowel op hun sociaal-emotionele als hun leerontwikkeling. Met ingang van schooljaar 2016-2017 zijn Syrische vluchtelingenkinderen verplicht om naar de kleuterschool en groep 1 van Turkse openbare scholen te gaan.

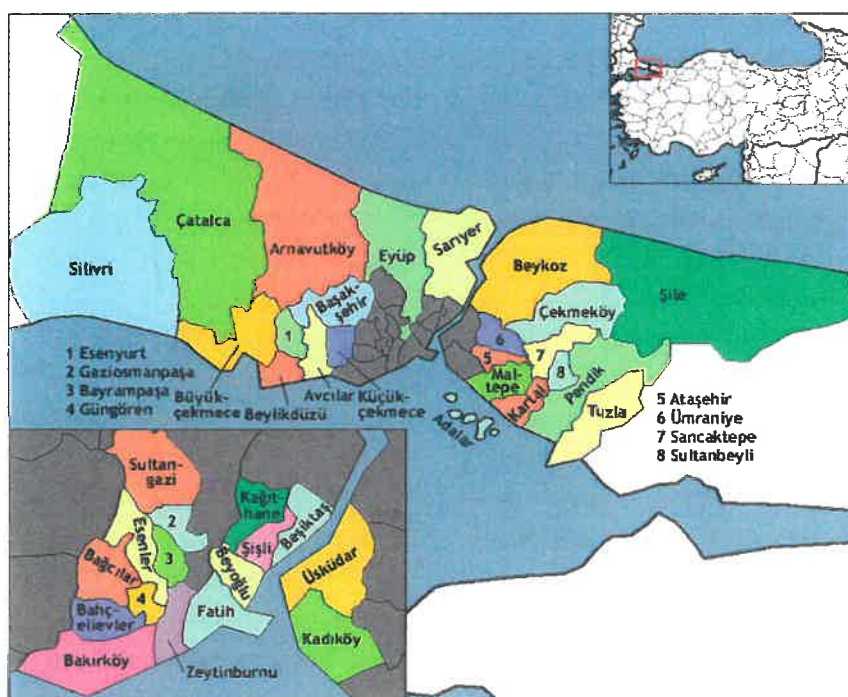
Het pilotproject is uitgevoerd tijdens het schooljaar 2016-2017 in het district Sultanbeyli te Istanbul. Sultanbeyli is één van Istanbul's 38 districten. Het bevindt zich aan de Aziatische kant van Istanbul (zie Figuur 1). Dit district is geselecteerd als pilotlocatie, op voorstel van de hoogste vertegenwoordiger van het Ministerie van Onderwijs in Istanbul. Belangrijke reden voor de keuze van Sultanbeyli zijn de grote aantallen Syrische vluchtelingen, die er wonen. Het aandeel vluchtelingen in de populatie van Sultanbeyli is nu 15-20%, dat is zes keer hoger dan het gemiddelde in heel Istanbul (2-3%). In dit district worden vaker innovaties uitgevoerd. Sultanbeyli heeft een snel groeiende populatie. In de periode 1997-2015 groeide de populatie van 145000 naar 315000. De oppervlakte van het district is 23,6 km². Sultanbeyli moet de komende jaren onderwijs bieden aan zo'n 20000 Syrische kinderen in de schoolleeftijd van 5 tot 17 jaar. Als alle Syrische kinderen naar het openbaar onderwijs gaan, zal 15-20% van de klassen bestaan uit

Syrische kinderen. Dit is een behoorlijke uitdaging voor het openbaar onderwijs in deze wijk. Dit was nog een belangrijke reden om het project in dit district uit te voeren.

In het project participeerden een basisschool, een middenschool en een middelbare school. Het project is uniek in Turkije en waarschijnlijk in de hele regio. In het project wordt niet alleen de sociaal-emotionele en leerontwikkeling van de Syrische vluchtelingenkinderen gestimuleerd, maar ook de integratie van de kinderen en hun ouders in de Turkse gemeenschap en maatschappij. De innovatieve benadering van dit project dient niet alleen het onderwijs aan Syrische kinderen, maar bevordert ook de sociale cohesie tussen kinderen, ouders en gezinnen in de gemeenschap.

In het project was het uitgangspunt om een positief schoolklimaat te realiseren door de principes van Positive Behavior Support toe te passen. Het doel was om de sociaal-emotionele en academische ontwikkeling van leerlingen van verschillende achtergronden te verbeteren. Het project richtte zich daarom op de behoeften van leraren van de basis-, midden- en middelbare school. Zij spelen immers een cruciale rol bij het voorkomen van en omgaan met probleemgedrag (Goei & Kleijne, 2009). Het omgaan met leerlingen met diverse sociaal-emotionele en gedragsproblemen, zowel externaliserend en internaliserend, kan de kans op een burn-out aanzienlijk vergroten. Kenmerkend is ook dat leerlingen intensief werden betrokken bij het project. Zij mochten actief meedenken en –beslissen in het project.

De verwachting is dat door het stimuleren van inclusief onderwijs in Turkije de diversiteit aan problemen en onderwijsbehoeften in deze groepen zal groeien. Syrische vluchtelingenkinderen

Figuur 1. Kaart van Istanbul, waarbij de wijk Sultanbeyli is aangegeven met “8”. © Wikipedia

in het openbaar onderwijs hebben een gruwelijke oorlog overleefd en vaak traumatische ervaringen gehad. Deze ervaringen kunnen leiden tot complexe problematiek. Dit doet een beroep op specifieke competenties van leraren.

PBS in Turkije

PBS kan het beste worden gekarakteriseerd als een schoolbrede benadering, die is gericht op het versterken van het pedagogisch en didactisch klimaat, waardoor een positief, voorspelbaar en veilig schoolklimaat ontstaat. Deze benadering rust op vijf pijlers; een schoolbrede aanpak gebaseerd op waarden, preventie door gewenst gedrag aan te leren, positieve benadering, inzetten van data voor besluitvorming, meten van effecten en monitoren van betrouwbaarheid.

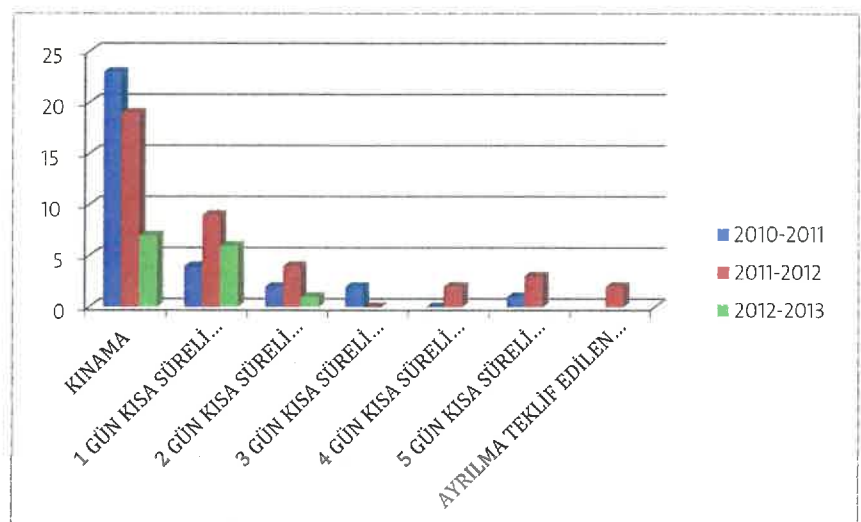
Door middel van probleemoplossende cycli en gerichte interventies worden gedrags- en leervraagstukken opgelost. Dit wordt gedaan door een vorm van actieplanning: een leiderschapsteam ontwerpt, implementeert en evalueert een plan om het schoolklimaat te verbeteren en het welbevinden van leerlingen te ondersteunen. Interventies worden toegepast op school-, klas- en individueel leerlingniveau.

Een structureel en systemisch monitoringssysteem wordt ingezet om de effecten en resultaten te volgen, zodat inzicht wordt verkregen in de gedragspatronen van leerlingen op school. De data worden geïnterpreteerd door het leiderschapsteam en zijn de basis voor nieuwe en of verbeterde interventie-strategieën.

Internationaal onderzoek toont aan dat op scholen, die SWPBS op betrouwbare wijze hebben geïmplementeerd, goede resultaten te zien zijn. Bradshaw en anderen (2010) zagen dat er minder gedragsincidenten waren en dat het aantal leerlingen dat uit de les wordt

gestuurd afnam (Bradshaw et al, 2010). Met name risicoleerlingen of leerlingen die al manifeste gedragsproblemen lijkten het meest te profiteren van SWPBS (Bradshaw, 2014). Yeung, Barker, Tracey en Mooney (2013) tonen met hun onderzoek aan dat de implementatie van Positive Behavior Support een positieve invloed heeft op de leeroriëntatie en –motivatie van leerlingen. Leerlingen voelen zich bovendien veiliger en de leerresultaten verbeteren, met name waar het gaat om lezen (Horner, Sugai, Smolkowski, Eber, Nakasato, Todd, Esperanza, 2009) en rekenen/wiskunde (Luiselli, Putnam, Handle and Feinberg, 2005).

hun context waren. De Turkse leraren gaven de volgende zaken aan: te laat komen, vechten, pesten, storend gedrag in de klas, onrespectvol, vandalisme en een gebrek aan grenzen kunnen stellen. Met name ook te laat komen werd gezien als het belangrijkste probleem. Data verzameld gedurende zes maanden lieten zien dat 447 leerlingen te laat kwamen en dat het aantal leerlingen dat uit de klas was gestuurd en schorsingen hoog waren (Hazar & Cimen, 2011). Na een drie-jarige implementatie liet het onderzoek zien dat er een afname was van probleemgedrag in de probleemgebieden van de school (Hazar, Office Discipline Referrals, 2013).

Figuur 2. Data van Istek Belde School (Hazar, 2013).

In 2010 werd PBS voor het eerst in Istanbul geïntroduceerd in een privé-school (Istek Belde) via een Comenius LLP project, dat gesubsidieerd werd door de Europese Commissie. In dit project genaamd PBS Europe (Goei et al., 2013) participeerden vijf Europese landen (Nederland, Turkije, Finland, Portugal, en Hongarije) die PBS implementeerden in vijf middelbare scholen. Bij de start van de implementatie van PBS (in 2011) werden de leraren bevraagd over wat zij vonden wat de gedragsproblemen en –situaties in

Na dit drie-jarige PBS Europe project werden vier PBS-coaches/experts opgeleid en gecertificeerd om PBS verder te dissemineren in Istanbul. Vier andere middenscholen werden getraind in PBS en begonnen in 2014 met de implementatie. Vanaf 2015 werd PBS steeds populairder en meer leraren en scholen raakten geïnteresseerd in PBS, waaronder het Ministerie van Onderwijs van Istanbul en de gouverneur van het district Üsküdar. De lokale overheid van Üsküdar en de PBS experts, die namens ODGEDER werken kregen subsidie voor

een project van ISTKA, een ontwikkelingsfonds voor de stad Istanbul. Dit project liep in het schooljaar 2015-2016. Doel was gedragsproblemen aan te pakken, waaronder ook verslavingsgedrag werd gerekend (bijv. gameverslaving, alcoholgebruik). Het project is succesvol geïmplementeerd in acht openbare scholen.

Inclusie van Syrische vluchtelingen-kinderen in scholen in Istanbul

Na het succes van het ISTKA project wilde de gouverneur van Istanbul het welbevinden en de leefomstandigheden van Syrische kinderen verbeteren en ook hun integratie in de Turkse gemeenschap. Met name het Ministerie van Onderwijs, het directoraat van Istanbul en de gouverneur van Istanbul waren enthousiast en bereid om het initiatief van ODGE en LiftCities verder te ontwikkelen. De Turkse overheid stond namelijk voor de belangrijke, maar complexe taak om er voor te zorgen dat in het schooljaar 2016-2017 Syrische vluchtelingenkinderen in de leeftijd van vijf tot negen jaar succesvol naar school konden in Turkse openbare scholen.

Het project werd uitgevoerd in drie pilotscholen, een basisschool (leeftijdsgroep 5-9 jaar), middenschool (leeftijdsgroep 10-14 jaar) en een 'high school' (leeftijdsgroep 15-18 jaar). In deze scholen werden alle stakeholders in de school actief betrokken bij het project; leerlingen, leraren, schoolbegeleiders, schoolpsychologen, de schoolleiding en managementteams en de ouders. In totaal zijn ongeveer 500 leerlingen, drie schoolpsychologen, 75 leraren en 200 ouders actief betrokken bij de implementatiefase van het project. Het projectteam, bestaande uit opgeleide PBS-coaches en de medewerkers van ODGEDER, werkte nauw samen met locale en nationale autori-

teiten zoals gemeenten, de gouverneur, Ministerie van Onderwijs, NGO's zoals de PREP associatie van psychologen,

aan de sociale cohesie en het realiseren van een positief schoolklimaat, waarin Syrische en Turkse kinderen met

Figuur 3. Fasen van implementatie.

universiteiten en andere scholen. De verwachting is dat implementatie van PBS een positieve bijdrage kan leveren aan de integratie en socialisatie van Syrische én Turkse kinderen binnen en buiten de pilotscholen door het realiseren van een positieve schoolomgeving, waarin volwassenen en kinderen positieve relaties met elkaar hebben. Een schoolomgeving waarin ook heldere gedragsverwachtingen gelden, waarin gewenst gedrag wordt aangeleerd en versterkt. Multimodale interventies zoals PBS richten zich op verschillende domeinen binnen de omgeving (school, thuis en de gemeenschap) en kunnen naar verwachting een positieve invloed hebben (Jackson et al, 2011).

In het project zijn drie belangrijke trainingsmodules ontwikkeld:

1. Social and Emotional Growth & PBS
2. Overcoming Language Barriers
3. Civil Rights

Het project is in een aantal fasen geïmplementeerd, waarin voor elke fase een aantal werkpakketten is ontwikkeld.

Afsluitend

Positive Behavior Support lijkt een belangrijke bijdrage te kunnen leveren

elkaar kunnen spelen en opgroeien. De resultaten van de implementatie-activiteiten (bron!) laten zien hoe succesvol de PBS-projecten zijn. Daardoor is het draagvlak onder overheidsfunctionarissen, leraren en schoolmanagers groot.